

TỔ CHỨC LIÊN HIỆP QUỐC VỀ GIÁO DỤC,
KHOA HỌC VÀ VĂN HÓA (UNESCO)

UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC
AND CULTURAL ORGANIZATION

Tuyên bố Dubai về Tài nguyên Giáo dục Mở (TNGDM)

Hàng hóa Công cộng Kỹ thuật số và các Công nghệ Mới nổi lên vì
Quyền truy cập Công bằng và Toàn diện tới Tri thức

Dịch sang tiếng Việt: Lê Trung Nghĩa

Dịch xong: 10/01/2025

Bản gốc tiếng Anh: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000392271.locale=en>

Dubai Declaration on Open Educational Resources (OER)

Digital Public Goods and Emerging Technologies for Equitable
and Inclusive Access to Knowledge

UNESCO xuất bản năm 2024

7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France.

© UNESCO 2024

Ấn phẩm này là sẵn sàng theo Truy cập Mở với giấy phép Ghi công Chia sẻ tương tự 3.0 IGO (CC BY-SA 3.0 IGO) (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). Bằng việc sử dụng nội dung của ấn phẩm này, người dùng chấp nhận bị ràng buộc với các điều khoản sử dụng của Kho Truy cập Mở của UNESCO (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

This publication is available in Open Access under the Attribution ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) license (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). By using the content of this publication, the users accept to be bound by the terms of use of the UNESCO Open Access Repository (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

CI/UAI/2024/44/3 (CLD_2220_24)

Thừa nhận

Tuyên bố Dubai về Tài nguyên Giáo dục Mở (TNGDM) - OER (Open Educational Resources) là kết quả của một quá trình toàn diện và cộng tác để thúc đẩy triển khai Khuyến nghị TNGDM 2019 của UNESCO. Sáng kiến này đã được xây dựng dựa trên những đóng góp của TS. Tel Amiel, Chủ tịch Giáo dục Mở và Công nghệ vì Hàng hóa Công cộng, Brazil, cũng như một tài liệu nghiên cứu được chuẩn bị bởi TS. Javiera Atenas, Giảng viên cao cấp về Dạy và Học tại Đại học Suffolk, Vương quốc Anh cho UNESCO. Ấn phẩm đã được Mạng Giải pháp Phát triển Bền vững - SDSN (Sustainable Development Solutions Network) của Liên hiệp quốc tiếp tục hỗ trợ.

Văn bản này cũng được làm cho phong phú thêm qua hai vòng phản hồi từ Nhóm Cố vấn của Liên minh Năng động TNGDM của Diễn đàn Điều hành UNESCO /Internet (IGF). Ngoài ra, sáng kiến này hưởng lợi từ sáu tham vấn khu vực được UNESCO tổ chức để chuẩn bị cho Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3 của UNESCO, “*Hàng hóa Công cộng Kỹ thuật số: Các giải pháp Mở và AI vì Quyền truy cập Toàn diện tới Tri thức*”. Các tham vấn đó đã được Quỹ William and Flora Hewlett Foundation và Quỹ Mohammed bin Rashid Al Maktoum Knowledge Foundation (MBRF) hào phóng hỗ trợ. Các tham vấn đó gồm:

1. Tham vấn khu vực châu Phi (kết hợp) tại eLearning Africa 2024 ngày 31/05/2024.
2. Tham vấn khu vực Caribe (trên trực tuyến) ngày 10/07/2024.
3. Tham vấn khu vực châu Á - Thái bình dương (trên trực tuyến) ngày 30/07/2024.
4. Tham vấn khu vực châu Âu và Bắc Mỹ (kết hợp) tại Tuần lễ Học tập Kỹ thuật số, UNESCO, ngày 04/09/2024.
5. Tham vấn khu vực Mỹ Latin (trên trực tuyến) ngày 08/10/2024.
6. Tham vấn khu vực các quốc gia Ả rập (trên trực tuyến) ngày 21/10/2024.

Sáu tham vấn khu vực đã thu hút khoảng 900 người tham gia từ 91 quốc gia, cung cấp đầu vào có giá trị về các ưu tiên khu vực đã được phản ánh trong Tuyên bố. Ngoài ra, một tham vấn mở trên trực tuyến kéo dài 6 tuần của dự thảo đã nhận được các câu trả lời từ 36 quốc gia, cho thấy cam kết rộng của các cá nhân và tổ chức đối với sáng kiến.

Việc tinh chỉnh tiếp đã được tiến hành trong quá trình của Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3 của UNESCO, được tổ chức trong các ngày 19-20/11/2024, và được MBRF chủ trì ở Dubai, Tiểu vương quốc Ả rập Thống nhất (UAE). Sự kiện này đã tập hợp khoảng 400 người tham gia từ 100 quốc gia và có khoảng 25 bài thuyết trình trong phiên toàn thể và 60 bài thuyết trình tại các phiên nhóm đã tập trung vào việc triển khai thực hiện Khuyến nghị TNGDM năm 2019 trong bối cảnh công nghệ tiến bộ nhanh chóng.

Những đóng góp đó đảm bảo rằng Tuyên bố Dubai về TNGDM đã kết hợp được các chiến lược hành động để tận dụng các tiến bộ của công nghệ, thúc đẩy lan tỏa việc chia sẻ và tạo lập kiến thức phù hợp với các mục tiêu của Chương trình nghị sự 2030 về phát triển bền vững.

Tuyên bố Dubai về TNGDM đã chính thức được thông qua ngày 20/11/2024, tại Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3 của UNESCO, “*Hàng hóa Công cộng Kỹ thuật số: Các giải pháp Mở và AI vì Quyền truy cập Toàn diện tới Tri thức*”.

Giới thiệu

Các quốc gia thành viên của UNESCO đã thông qua Khuyến nghị TNGDM (2019) (sau đây gọi là “Khuyến nghị 2019”) tại phiên thứ 40 Hội nghị Toàn thể của UNESCO. Khuyến nghị 2019 kêu gọi các chính phủ hỗ trợ việc tạo lập và chia sẻ nội dung dạy và học thông qua các giấy phép mở tôn trọng các quyền sở hữu trí tuệ của chủ sở hữu bản quyền và cung cấp sự cho phép trao cho công chúng các quyền hợp pháp để truy cập, sử dụng lại, tái mục đích, tùy chỉnh và phân phối lại nội dung này.

Việc công chúng sử dụng các công nghệ mới nổi lên và các công cụ trí tuệ nhân tạo - AI (Artificial Intelligence) ngày càng gia tăng với tốc độ nhanh. Để đảm bảo các hệ thống AI là minh bạch và có thể được nhân bản và nhận xét, công chúng đòi hỏi hạ tầng AI dựa trên phần mềm nguồn mở và nội dung được cấp phép mở. Sự tiến bộ của AI tạo sinh (Generative AI) đã thúc đẩy các tranh luận quan trọng về các cách thức mới ở đó nội dung và dữ liệu có thể được thu thập, tạo ra, sử dụng, sử dụng lại và chia sẻ.

Trong lĩnh vực pháp lý, đã có các thảo luận chuyên sâu về tình trạng của các tác phẩm sáng tạo được sinh ra thông qua AI, chẳng hạn như: liệu việc sử dụng nội dung có bản quyền dạng tất cả các quyền được giữ lại (All Rights Reserved) để đào tạo các mô hình AI có là sử dụng công bằng / xử lý công bằng (Fair use / Fair dealing) hay không; tính hợp pháp của việc sử dụng cả các nội dung mở và có bản quyền để đào tạo các mô hình AI; liệu các dấu hiệu ưu tiên có thể trao quyền cho người sáng tạo để cho các hệ thống AI biết chúng có thể và không thể làm gì với tác phẩm của mình hay không; và sự liên quan của các giấy phép mở hiện tại trong bối cảnh những thách thức đặt ra cho người sáng tạo nội dung.

Để xem xét các cơ chế tối ưu hóa nội dung học tập được cấp phép mở nhằm giải quyết các thách thức và cơ hội do các công nghệ mới nổi lên và AI đặt ra, UNESCO đã tổ chức Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3: “*Hàng hóa Công cộng Kỹ thuật số: Các giải pháp Mở và AI vì Quyền truy cập Toàn diện tới Tri thức*”. Hội nghị đã được Quỹ MBRF và các cơ quan của UAE tổ chức ở Dubai, UAE, từ 19 đến 20/11/2024.

Các sản phẩm của Hội nghị này nhằm xác định cách làm thế nào để việc triển khai công cụ chuẩn mực này của Liên hiệp quốc về TNGDM, Khuyến nghị 2019¹, có thể đóng

---

1 <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-open-educational-resources-oer>

góp cho Lộ trình Hợp tác Kỹ thuật số² của Tổng Thư ký Liên hiệp quốc, phù hợp với Cam kết 7 của Chương trình nghị sự Chung của chúng ta, để “thúc đẩy hợp tác kỹ thuật số”. Đặc biệt, Hội nghị nhằm đóng góp cho Hiệp ước Kỹ thuật số Toàn cầu (Global Digital Compact) bằng việc đặt ra trước các hành động có chủ đích để thúc đẩy các tài sản chung kỹ thuật số (Digital Commons) như là hàng hóa công cộng, dựa trên việc triển khai Khuyến nghị 2019.

Các mục tiêu của Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3 gồm:

- chia sẻ các thực hành tốt nhất và các đổi mới trong triển khai Khuyến nghị 2019 trong vòng 5 năm kể từ khi nó được thông qua;
- xác định các chiến lược hỗ trợ triển khai Khuyến nghị 2019 để đáp ứng các thách thức mới nổi lên;
- xác định các cơ chế cộng tác để huy động nhiều hơn các bên liên quan để triển khai Khuyến nghị 2019, và để mở rộng quyền truy cập tới các tài nguyên học tập chất lượng, miễn phí, truy cập được, được cấp phép mở nhằm hỗ trợ cho Hiệp ước Kỹ thuật số Toàn cầu và Lời kêu gọi Hành động của Hội nghị thượng đỉnh Biến đổi Giáo dục 2023.

Khuyến nghị 2019 nhằm vào các nhà thực hành và những người ra quyết định trong các cơ quan chính phủ và tổ chức và khuyến khích việc chia sẻ kiến thức, xây dựng năng lực, và hỗ trợ chính sách có liên quan đến hàng hóa công cộng kỹ thuật số cho việc học tập. Nó đưa ra các khuyến nghị cho các quốc gia thành viên theo 5 lĩnh vực hành động: (i) xây dựng năng lực của các bên liên quan để tạo lập, truy cập, sử dụng lại, tùy chỉnh và phân phối lại TNGDM; (ii) phát triển chính sách hỗ trợ; (iii) đảm bảo quyền truy cập công bằng và toàn diện tới TNGDM chất lượng; (iv) nuôi dưỡng sự sáng tạo các mô hình bền vững TNGDM; và (v) tạo thuận lợi cho hợp tác quốc tế.

Để chuẩn bị cho Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3, sáu tham vấn khu vực về TNGDM đã được tổ chức với sự hỗ trợ hào phóng của Quỹ William and Flora Hewlett Foundation và Quỹ Mohammed bin Rashid Al Maktoum Knowledge Foundation (MBRF). Các cuộc tham vấn đó (kết hợp, ở eLearning Africa ngày 31/05/2024); tham vấn khu vực Caribe

---

2 https://www.un.org/en/content/digital-cooperation-roadmap/assets/pdf/Roadmap_for_Digital_Cooperation_EN.pdf

(trên trực tuyến ngày 10/07/2024); tham vấn khu vực châu Á - Thái bình dương (trên trực tuyến ngày 30/07/2024); tham vấn khu vực châu Âu và Bắc Mỹ (kết hợp tại Tuần lễ Học tập Kỹ thuật số ngày 04/09/2024); tham vấn Mỹ Latin (trên trực tuyến ngày 08/10/2024); & tham vấn khu vực các quốc gia Ả rập (trên trực tuyến ngày 21/10/2024).

Các tham vấn này đã nâng cao nhận thức về các mục tiêu cũng như thảo luận về các nhu cầu mức khu vực có liên quan đến các mục tiêu của Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3 và đã xác định các thực hành tốt nhất trong triển khai Khuyến nghị 2019.

Ngoài ra, Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3 đã dựa vào chuyên môn và sự tham gia của Liên minh Năng động TNGDM của Diễn đàn Điều hành UNESCO /Internet (IGF). Liên minh Năng động TNGDM (OER Dynamic Coalition) thúc đẩy sự cộng tác và chia sẻ kiến thức giữa các bên liên quan trong triển khai Khuyến nghị 2019. Quy chế của Liên minh Năng động TNGDM cho phép thảo luận sâu rộng hơn giữa nhiều bên liên quan về việc triển khai Khuyến nghị 2019 trong khuôn khổ liên chính phủ rộng hơn: một nền tảng đa bên liên quan toàn cầu do Tổng thư ký Liên hợp quốc thành lập để tạo thuận lợi cho thảo luận về các vấn đề chính sách công liên quan đến Internet.

Chủ đề chính của Hội nghị là hàng hóa công cộng kỹ thuật số - DPG (Digital Public Goods), được Lộ trình Hợp tác Kỹ thuật số của Tổng Thư ký Liên hiệp quốc định nghĩa như là phần mềm nguồn mở, dữ liệu mở, các mô hình AI mở, các tiêu chuẩn mở và nội dung mở mà gắn với quyền riêng tư và các luật hiện hành khác và các thực hành tốt nhất, không gây hại, và giúp đạt được các mục tiêu phát triển bền vững – SDG (Sustainable Development Goals). Các DPG sẵn sàng với một giấy phép bản quyền mở đã trở thành thiết yếu trong các lĩnh vực khác nhau, bao gồm cả giáo dục, với TNGDM. Các giải pháp mở³ là phù hợp với các nguyên tắc của DPG. Vì các quy định cấp phép mở của chúng, chúng cho phép tính linh hoạt, mở rộng phạm vi và tính tương hợp để thúc đẩy việc chia sẻ kiến thức và quyền truy cập tới TNGDM, một hàng hóa công cộng kỹ thuật số hỗ trợ cho việc làm phong phú thêm các tài sản chung kiến thức toàn cầu.

---

3 Các giải pháp mở là các hàng hóa công cộng kỹ thuật số được tạo ra và chia sẻ dựa trên một giấy phép bản quyền mở tôn trọng các quyền sở hữu trí tuệ của chủ sở hữu bản quyền và cho phép người dùng thực hiện ít nhất một hoặc nhiều hành động sau: sử dụng lại tái mục đích, tùy chỉnh và/hoặc phân phối lại.

Khuyến nghị

Các công nghệ mới nổi lên, bao gồm cả AI, cung cấp các cơ hội để thúc đẩy Khuyến nghị 2019. Ngoài việc tạo ra nội dung mới được cấp phép mở, các ứng dụng tiềm năng gồm: tạo thuận lợi để dò tìm ra nội dung được cấp phép mở trên trực tuyến; phát triển các kỹ thuật giám tuyển hiệu quả TNGDM; dịch TNGDM sang nhiều ngôn ngữ; và tạo thuận lợi cho việc lập chỉ mục nội dung thông qua khuyến nghị siêu dữ liệu mô tả. Các công nghệ mới nổi lên khác, chẳng hạn như các hệ thống số cái kỹ thuật số phi tập trung và an toàn, tiềm tàng có thể đảm bảo nguồn gốc, tính toàn vẹn và sử dụng hợp pháp TNGDM.

Các khung pháp lý không được cập nhật với các tiến bộ của công nghệ như thế này. Trong lãnh địa các quyền sở hữu trí tuệ - IPR (Intellectual Property Rights), chìa khóa đối với TNGDM, điều này có thể dẫn đến những mù mờ về những gì tạo thành sử dụng hợp pháp cũng như các vấn đề liên quan đến cách để các ngoại lệ và giới hạn đối với luật bản quyền có thể được sử dụng thậm chí khi một tác phẩm không được cấp phép mở. Việc phát triển các hướng dẫn và chính sách rõ ràng giải quyết các vấn đề đó có thể giúp bảo vệ các quyền của những người sáng tạo nội dung, đảm bảo ghi công đúng cách và tạo ra không gian công nghệ có tính đổi mới cho hàng hóa công cộng.

Hiệp ước Kỹ thuật số Toàn cầu và các nguyên tắc ROAM-X của UNESCO là dựa vào các quyền, mở, truy cập được và thúc đẩy sự tham gia của nhiều bên liên quan dựa trên các nguyên tắc xuyên suốt, đặc biệt về bình đẳng giới, có thể thông tin cho các chính sách cho TNGDM bằng việc cung cấp một khung toàn diện đảm bảo tính hội nhập, công bằng và cộng tác trong phát triển và triển khai TNGDM.

Các khung và nguyên tắc đó, cùng với Khuyến nghị 2019, cung cấp một nền tảng vững chắc để phát triển TNGDM. Các bên liên quan được đề cập trong tài liệu này là các bên liên quan trong Khuyến nghị 2019⁴. Về AI tạo sinh, điều quan trọng phải nhấn mạnh

---

4 Các bên liên quan bao gồm các giảng viên, nhà giáo dục, người học, cơ quan chính phủ, phụ huynh, nhà cung cấp và cơ sở giáo dục, nhân viên hỗ trợ giáo dục, giáo viên đào tạo, nhà hoạch định chính sách giáo dục, các cơ sở văn hóa (chẳng hạn như các thư viện, kho lưu trữ và bảo tàng) và những người dùng của họ, các nhà cung cấp hạ tầng CNTT-TT, nhà nghiên cứu, cơ sở nghiên cứu, các tổ chức xã hội dân sự (bao gồm các hiệp hội nghề nghiệp và sinh viên), các nhà xuất bản, khu vực công và tư, các tổ chức chính phủ, chủ sở hữu bản quyền và tác giả, các nhóm truyền thông và phát thanh, và các cơ quan cấp vốn.

rằng các khuyến nghị đó áp dụng cho cả các đầu vào và đầu ra của các mô hình ngôn ngữ lớn - LLM (Large Language Models). Ngoài ra, nguyên tắc sử dụng công nghệ lấy con người làm trung tâm được áp dụng trong tất cả các khuyến nghị. Các nguyên tắc về tính minh bạch và chia sẻ kiến thức là nền tảng cơ bản để triển khai các khuyến nghị đó. Các hướng dẫn bên dưới nhằm cung cấp các hành động để khai thác các cơ hội do các công nghệ mới nổi lên đặt ra, chẳng hạn như AI, cho việc mở rộng việc chia sẻ và tạo lập kiến thức thông qua việc triển khai Khuyến nghị 2019.

Xây dựng năng lực

Có nhu cầu đối với các kỹ năng số “phù hợp mục đích” để thúc đẩy người dùng, người sáng tạo và nhà cung cấp nội dung có trách nhiệm bằng cách sử dụng các công nghệ mới nổi lên, chẳng hạn như AI tạo sinh. Các kỹ năng như vậy sẽ đảm bảo thực thi tốt hơn các nguyên tắc sau của Hàng hóa Công cộng Kỹ thuật số (DPG). Có nhu cầu đảm bảo chú ý tới các quyền kỹ thuật số đối với tất cả các tác nhân nhằm đảm bảo các biện pháp tối thiểu hóa việc thu thập và xử lý dữ liệu người dùng, bảo vệ quyền riêng tư của người dùng, cũng như tạo ra các TNGDM chính xác và không góp phần tạo ra thông tin sai lệch, bất kể có sử dụng các công cụ AI hay không. Điều này liên quan đến việc phát triển AI đáng tin và đảm bảo tính mở và minh bạch tích cực trong tất cả các pha và tất cả các khía cạnh phát triển AI (bao gồm dữ liệu đào tạo) bằng cách ưu tiên quyền riêng tư và bảo mật của người học và đảm bảo dữ liệu và siêu dữ liệu giáo dục sẽ không bị thương mại hóa. Việc thu hút các nhà giáo dục, người học và các cộng đồng vào việc điều hành, phát triển và triển khai các công nghệ mới nổi lên, bao gồm cả các hệ thống TNGDM được AI cải thiện, là rất quan trọng cho quy trình này. Ngoài ra, việc cung cấp sự phát triển nghề nghiệp và hỗ trợ cho các nhà giáo dục và những người sáng tạo nội dung về các vấn đề bản quyền (bao gồm các ngoại lệ và giới hạn) và việc cấp phép mở sẽ giúp họ điều hướng các thách thức do các công nghệ mới nổi lên đặt ra và đảm bảo văn hóa chia sẻ và cộng tác tôn trọng các luật bản quyền.

Các hành động được gợi ý gồm:

- Hỗ trợ phát triển nghề nghiệp liên tục của những người đóng góp, các nhà phát triển nội dung và các nhà cung cấp nội dung về các dự án AI tạo sinh, về tầm quan trọng của việc gắn kết và tôn trọng các điều khoản của việc cấp phép mở của cả nội dung đầu vào và đầu ra. Điều này cũng bao gồm các vấn đề liên quan đến việc đào tạo để hiểu biết các dịch vụ AI thương mại ảnh hưởng như thế nào đến các hệ sinh thái nội dung mở, cho phép họ tham gia tích cực với việc cấp phép, và củng cố các kỹ năng để đóng vai trò tích cực trong phát triển các mô hình ngôn ngữ lớn (LLM) chuyên dụng, có trách nhiệm, do cộng đồng dẫn dắt cho TNGDM.

- Thúc đẩy liên tục việc xây dựng năng lực hiểu biết kỹ thuật số, được ngữ cảnh hóa và toàn diện cho các bên liên quan đến TNGDM ở tất cả các mức độ để cho phép họ truy cập, hiểu biết, đánh giá và tham gia vào sự phát triển và sử dụng AI và các công nghệ mới nổi lên một cách có trách nhiệm cho TNGDM.
- Hỗ trợ phát triển các công nghệ liên kết để cải thiện sự ghi công và khả năng phát hiện TNGDM. Ưu tiên bảo vệ dữ liệu, tính tương hợp và sử dụng các từ điển đồng nghĩa và từ vựng được kiểm soát để hợp lý hóa siêu dữ liệu xuyên khắp các nền tảng, bao gồm cả trong bối cảnh đa ngôn ngữ. Trọng tâm có thể nhằm vào việc xây dựng các khung AI nguồn mở, tương hợp được cho TNGDM mà khuyến khích kiểm soát phi tập trung và bảo vệ tính toàn vẹn của nội dung.
- Hỗ trợ phát triển hướng dẫn thúc đẩy triển khai và ưu tiên các tác phẩm được ký số cho TNGDM và sử dụng lại chúng trong việc đào tạo các mô hình AI mở đối với các nội dung học tập được cấp phép mở.
- Triển khai các chiến lược dựa vào các quyền con người mà là mở, truy cập được (kể cả những người trong các tình huống dễ bị tổn thương), nhiều bên liên quan và nhạy cảm về giới tính nhằm đảm bảo sự bảo vệ và tôn trọng dữ liệu, siêu dữ liệu do người dùng tạo ra, và quyền riêng tư của người dùng, và tuân thủ các thông lệ đạo đức và tôn trọng các quy tắc bản quyền.

Chính sách

Nhận biết tầm quan trọng của việc bảo vệ quyền tác giả và các quyền sở hữu trí tuệ (IPR) là rất quan trọng cho việc thúc đẩy các mô hình cấp phép bền vững có lợi cho sự phát triển các môi trường chính sách hỗ trợ. Các môi trường chính sách đó nên tập trung vào bảo vệ và thẩm định quyền tác giả trong TNGDM và các hàng hóa công cộng kỹ thuật số khác. Để hỗ trợ sự tham gia hiệu quả và có trách nhiệm trong việc chia sẻ và tạo lập kiến thức, là thiết yếu phải phát triển các hướng dẫn rõ ràng làm sáng tỏ các công nghệ mới nổi lên. Trong khung này là quan trọng phải đảm bảo các đường liên kết giữa các khía cạnh khác nhau của các giải pháp mở, chẳng hạn như các đường liên kết giữa TNGDM viết hóa các Giải pháp Mở, Truy cập Mở, Khoa học Mở, Dữ liệu Mở và Phần mềm Tự do Nguồn Mở - FOSS (Open Source Software). Nâng cao độ tin cậy của các hệ thống cấp phép mở bằng việc đảm bảo rằng các công nghệ mới nổi lên minh bạch ghi lại và cung cấp sự ghi công của tất cả những đóng góp và sửa đổi sẽ khuyến khích các giải pháp bền vững và dài hạn cho sự phát triển công nghệ trong tương lai.

- Ủng hộ các nền tảng AI tạo sinh công nhận và tôn trọng các giấy phép và quyền tác giả của các nội dung được cấp phép mở. Điều này sẽ kéo theo việc kết hợp cấp phép mở vào các điều khoản sử dụng của các ứng dụng AI, chỉ ra rằng nó chỉ được con người sử dụng để sinh ra nội dung được cấp phép mở, và triển khai giám sát mạnh mẽ để đảm bảo sự tuân thủ.
- Ủng hộ sự thừa nhận các giấy phép mở trong đào tạo mô hình AI, đảm bảo rằng cả các dữ liệu đầu vào và nội dung được sinh ra phản ánh sự ghi công đúng cách cho những người sáng tạo gốc ban đầu. Điều này bao gồm việc nhúng thông tin cấp phép vào các kết quả đầu ra và khuyến khích sử dụng các giấy phép mở tương thích để bảo vệ nguồn gốc các tài liệu được cấp phép mở được sử dụng trong các mô hình AI.
- Ủng hộ áp dụng các giấy phép máy đọc được trong siêu dữ liệu để đảm bảo ghi công đúng cách của cả dữ liệu đào tạo và các kết quả đầu ra AI để làm rõ việc sử dụng TNGDM như là dữ liệu đào tạo AI theo các giấy phép hiện hành và xác định cách để các hệ thống AI sẽ ghi công cho việc sử dụng này.

- Khuyến khích và hỗ trợ nghiên cứu trong các hệ thống ghi công thể hệ tiếp sau để cho phép lần vết sử dụng và sử dụng lại TNGDM, các giải pháp mở và TNGDM như các hàng hóa công cộng kỹ thuật số, tích hợp trong các yếu tố tìm kiếm của các nguyên tắc về quyền con người, tính mở, truy cập tới tất cả mọi người, sự tham gia của nhiều bên liên quan, và các vấn đề xuyên suốt - ROAM-X (Rights, Openness, Accessibility, Multi-stakeholder participation - Cross Cutting issues) để phát triển các hệ thống minh bạch, truy cập được và công bằng cho việc ghi công, truy xuất và sử dụng lại TNGDM.

Đảm bảo quyền truy cập toàn diện và công bằng tới TNGDM chất lượng

Các công nghệ mới nổi lên có tiềm năng cải thiện quyền truy cập toàn diện và công bằng tới TNGDM chất lượng. Ví dụ, các dịch vụ dịch thuật biến văn bản thành giọng nói hoặc dựa trên AI có thể hỗ trợ các hoạt động làm cho TNGDM truy cập được nhiều hơn. Việc đảm bảo rằng các TNGDM là truy cập được trong các kịch bản băng thông thấp là thiết yếu để làm cho các tài nguyên đó toàn diện và công bằng. Các công nghệ như các hệ thống sổ cái kỹ thuật số phi tập trung và an toàn có thể hỗ trợ các nguyên tắc của tính toàn diện và sự tham gia bằng việc cho phép chia sẻ minh bạch và truy cập được TNGDM toàn cầu. Điều này có thể tạo thuận lợi cho việc tạo lập, tùy chỉnh và chia sẻ TNGDM trong khi vẫn tôn trọng các quyền sở hữu trí tuệ.

- Hỗ trợ phát triển TNGDM được AI xúc tác mà truy cập được trong các kịch bản băng thông thấp và được thiết kế để tăng cường khả năng tiếp cận của các nhóm người dễ bị tổn thương (bao gồm những người khuyết tật, bằng việc đảm bảo tích hợp đúng cách và khả năng đọc được của nó với các công nghệ trợ giúp) và đảm bảo các tiêu chuẩn cao nhất về quyền riêng tư và bảo vệ dữ liệu trong quá trình sản xuất, sử dụng và chia sẻ TNGDM.
- Tích hợp các giấy phép máy đọc được như là siêu dữ liệu bao gồm các mã định danh kỹ thuật số để xác thực quyền tác giả trong các tiêu chí chất lượng để sản xuất TNGDM và coi nó như một tiêu chí để đưa vào các kho TNGDM. Các tiêu chí và chính sách chất lượng cần nhấn mạnh sự kết nối của quyền tác giả với danh tính của tác giả trong thế giới thực - cả để tạo ra các ưu đãi cho xuất bản và chống lại các nỗ lực phát tán thông tin sai lệch.
- Hỗ trợ việc dịch thuật và ngữ cảnh hóa TNGDM trong nhiều ngôn ngữ, bằng cách sử dụng các công nghệ liên quan đến AI khi phù hợp, với sự chú ý đến chất lượng đầu ra của các bản dịch và sự phù hợp về văn hóa của nó trong sự cộng tác với các cộng đồng người dùng.
- Khuyến khích các hệ sinh thái mở mà ưu tiên cho sự phát triển các hàng hóa công cộng kỹ thuật số và các giải pháp mở. Điều này bao gồm việc thúc đẩy hạ

tăng công cộng và các quan hệ đối tác công - tư mạnh mẽ, trong khi cũng hỗ trợ các sáng kiến mới lạ của tư nhân cho TNGDM có sử dụng các công nghệ mới nổi lên, bao gồm cả AI, gắn với các nguyên tắc hàng hóa công cộng kỹ thuật số và các mức tính mở cao.

Các mô hình bền vững cho TNGDM

Việc thúc đẩy các cách tiếp cận môi trường bền vững trong phát triển và triển khai các hàng hóa công cộng kỹ thuật số có thể làm giảm thiểu tiêu dùng năng lượng và làm giảm khí thải các bon. Các khung bền vững là rất quan trọng cho tính khả thi về lâu dài của TNGDM. Các khung đó cần giải quyết tính tương hợp, việc cấp vốn bền vững, bảo vệ các quyền sở hữu trí tuệ và các thực hành bền vững thông qua sự tham gia của nhiều bên liên quan. Bằng việc điều chỉnh cho phù hợp với các tiêu chuẩn về khả năng tiếp cận toàn cầu và thúc đẩy các thực hành có trách nhiệm, các bên liên quan có thể cùng nhau cải thiện sự phát triển và triển khai TNGDM theo các cách thức toàn diện, bền vững và có đạo đức.

- Hỗ trợ các cách tiếp cận đảm bảo tính tương hợp, bảo vệ các quyền sở hữu trí tuệ (IPR) cũng như hỗ trợ phát triển TNGDM bền vững dựa trên các nguyên tắc ROAM-X về các quyền con người, tính mở, khả năng tiếp cận, sự tham gia của nhiều bên liên quan và các vấn đề xuyên suốt, đặc biệt về bình đẳng giới.
- Thúc đẩy các cách tiếp cận môi trường bền vững như điện toán xanh trong phát triển và triển khai các hàng hóa công cộng kỹ thuật số để giảm thiểu tiêu dùng năng lượng và làm giảm khí thải các bon, nhận biết khi nào việc sử dụng các công cụ AI là không cần thiết hoặc không phù hợp.
- Thúc đẩy thực hành điều hành có sự tham gia, minh bạch tích cực, báo cáo công khai và kiểm toán thường xuyên cho hệ sinh thái TNGDM hoàn chỉnh (bao gồm cả các khía cạnh công nghệ, pháp lý và tư pháp) để xây dựng lòng tin giữa các bên liên quan.
- Thúc đẩy các hệ sinh thái mở ưu tiên cho sự phát triển các hàng hóa công cộng kỹ thuật số và các giải pháp mở, bao gồm trong các hệ thống quản lý kiến thức và các cơ chế cấp vốn. Điều này bao gồm việc thúc đẩy hạ tầng công cộng và các mối quan hệ công - tư mạnh mẽ, trong khi cũng hỗ trợ các sáng kiến đổi mới của tư nhân cho TNGDM có sử dụng các công nghệ mới nổi lên, bao gồm cả AI, gắn với các nguyên tắc của hàng hóa công cộng kỹ thuật số và các mức tính mở cao.

Hợp tác quốc tế

Việc tăng cường các cơ chế cộng tác ở các mức khu vực và quốc tế là rất quan trọng nhằm đảm bảo rằng các sáng kiến TNGDM khai thác, khi thích hợp, các công nghệ mới nổi lên, bao gồm cả AI, để hỗ trợ Chương trình nghị sự 2030 về Phát triển Bền vững, bao gồm giải quyết các vấn đề như thành kiến giới tính.

- Thiết lập các mạng lưới khu vực và quốc tế để hỗ trợ sự cộng tác để trao quyền cho sự phát triển AI TNGDM do cộng đồng dẫn dắt. Các mạng lưới đó cũng nên hỗ trợ sử dụng các công nghệ mới nổi lên lấy con người làm trung tâm, bao gồm cả AI, để triển khai Khuyến nghị 2019.
- Thiết lập các cơ chế hỗ trợ sự tham gia với cộng đồng mở rộng lớn hơn và các chuyên gia pháp lý về cấp phép mở và luật sở hữu trí tuệ để phát triển hướng dẫn và đào tạo năng lực để đảm bảo rằng các công nghệ mới nổi lên, chẳng hạn như các công nghệ tích hợp AI tạo sinh, gắn với các điều khoản pháp lý đang tiến hóa và giải quyết các nhu cầu và các tiếng nói của các bên liên quan khác nhau.
- Hỗ trợ hợp tác, bao gồm ở các mức liên khu vực và liên ngành, giữa các trung tâm nghiên cứu và phát triển để phát triển và cải thiện các khung AI có trách nhiệm cũng như hỗ trợ phát triển hướng dẫn và đào tạo cho người dùng về các công nghệ và các phương pháp mới lạ mới nổi lên để thúc đẩy TNGDM, trong bối cảnh của các công nghệ mới nổi lên và AI.
- Hỗ trợ các khung cộng tác sao cho các kho TNGDM và các nguồn nội dung mở khác phát triển và triển khai các chính sách ưu tiên tích hợp các mô hình thừa nhận quyền tác giả, và cũng định nghĩa rõ ràng cách để các tác phẩm đó có thể được xử lý và sử dụng, bao gồm các tiêu chí đào tạo các mô hình AI.
- Tạo thuận lợi cho sự phát triển các nền tảng sử dụng AI trong đó các bên liên quan có thể tạo ra và cùng tạo ra TNGDM gắn với Khuyến nghị 2019.

Kết luận

Hội nghị TNGDM Thế giới lần 3 tái khẳng định tiềm năng biến đổi của TNGDM như một hòn đá tảng cho quyền truy cập công bằng và toàn diện tới kiến thức trong kỷ nguyên số. Bằng việc khai thác các công nghệ mới nổi lên, bao gồm cả AI, và việc ôm lấy các giải pháp mở được điều chỉnh phù hợp với các nguyên tắc hàng hóa công cộng kỹ thuật số - DPG (Digital Public Goods), cộng đồng toàn cầu có thể thúc đẩy đổi mới đồng thời giải quyết các thách thức liên quan đến quyền truy cập, sở hữu trí tuệ và tính bền vững.

Các cam kết được đưa ra qua Tuyên bố Dubai nhằm nhấn mạnh những nỗ lực toàn cầu để lấp đi phân cách số, trao quyền cho các cộng đồng khác nhau và đóng góp cho sự tiến bộ của các Mục tiêu Phát triển Bền vững (SDG) của Liên hiệp quốc. Thông qua hành động hợp tác, chúng ta có thể đảm bảo rằng TNGDM vẫn là chất xúc tác cho việc học tập suốt đời và là động lực cho một tương lai công bằng hơn, nhiều tri thức hơn cho tất cả mọi người.

**TỔ CHỨC LIÊN HIỆP QUỐC VỀ GIÁO DỤC,
KHOA HỌC VÀ VĂN HÓA (UNESCO)**

**UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC
AND CULTURAL ORGANIZATION**

